

DEMOKRACIJA

Leto VI. - Štev. 2

Trst - Gorica 11. januarja 1952

Izhaja vsak petek

Razvalina idealov

Pod tem naslovom se je tukajšnje kominformistično trobilo spodtaknilo ob uvodnik »Naši časi« (»Demokracija« 4.1.1951), v katerem smo stvarno pogledali na zapletenost političnih in družbenih problemov našega časa. Mi si namreč lahko privoščimo tak stvaren pregled in prav brez težav ugotavljamo, da se časi izpreminjajo, kajti nikjer nismo vezani na okostenele dogme, kakor je to primer z našimi rdečimi bratci, ki nikakor ne morejo iz začaranega kroga Marks-Engels - Lenin - Staljinovega svetega pisma! Zato smo ob tej priliki tudi lahko napisali, da so se mnogi predvojni ideali zrušili, da je povsod čutili potrebo po novih sistemih in načrtih, ki naj zopet poudarjajo zanos človeških množic ter jim vrnejo vero v dosegljivost in možnost srečnega življenja.

Rdeči pisarčki so seveda pograbili za to ugotovitev. Prepričani, da imajo patent na srečo, ki naj bi jo človeški rod dočakal, so v svoji slepoti izpregledali, da je prav razvalina njihovih idealov tista, ki je prinesla najširšim delovnim množicam največja in največja razočaranja. Po svoji stari praksi so namreč v komentarju našega uvodnika izjavili vse, kar jim je neprijetno, in pričeli so se na vse grlo dreti. Lastnega praga in meje, ki smo jo nanj zastavili, se pa pri tem seveda niso dotaknili. In vendar velja naš glavni očitki prav njim in njihovem preživetemu lažnemu evangeliju.

Ne pozabimo namreč, da je nastal Marksov kapital v času najzgodnejšega kapitalizma, ko se ni bilo nobenih zakonov in odredb, ki bi urejale razmerje med delavcem in podjetnikom na osnovi dejanske enakopravnosti, v času, ki se ni poznal socialnih zavarovanj, zaščite otrok itd. Sto let je že preteklo, odkar je Marks pisal svoje knjige, in nespametno je trditi, da bi bilo v njih še vedno vsebovano najboljše, kajti se je vedno razvijalo socialno-gospodarske problematike. Načini proizvodnje, tehnika itd. so se odlele vendar tako močno izpreminjale!

Poleg tega ima Marksov nauk tudi to lastnost, da obljublja popolnoma vse. Kar koli si nesrečni in zapostavljeni delavec želi, vse to mu bo komunizem na papirju in v jeziku tudi ponudil. Ali je potem kaj čudnega, da se je tako številni del delovnega ljudstva in tudi razumniki ogrevali za Marksove rešitve? Tri vedno številnejše generacije so mu poklanjale svoje zaupanje. Bile so sicer različne šole, toda od demokratičnih socialistov pa do popolnih komunistov, vsi so prisegali na Marksa in na njegovo učenje. Številni pristaševe je razloilo in razne progresivne stranke so bile vedno močnejše, ne samo v povojni Evropi leta 1918, temveč tudi že prej.

A sedaj, kaj se je zgodilo? Mnogi se pri svojem navdušenju in žrtvovanju niso zavedale stare modrosti: ne veruj tistemu, ki ti preveč obljublja!

Kdor nima lastnih izkušenj, temu jih pač prinese življenje. To je tisto, kar se je zgodilo v zadnjih letih mnogim Evropecem in Azijcem. Komunizem ni ostal več zaprt na eno samo oddaljeno in so razmeroma zaostalo deželo, temveč se je razširil tudi na mnoge dele Evrope, ki so nam mnogo bližji. Vse obljubljači politični nauk je bil v tem trenutku poklican na preizkušnjo, da pokaže ljudem, kaj jim pravzaprav dejansko prinaša.

Rezultat je bil katastrofalen. Največji poborniki so že čez par mesecev spoznali, v kaj so verovali, spregledali so svojo nativnost. Njihova vera v nauk, ki je obljubljal sama nebesa, se je zrušila in obstali so nemi, negibni in zaprti.

To ni malenkost! Nauk, ki je obljubljal uresničenje popolne enakosti, ustvarja novo družbo kast — vodilnih uradnikov in brezpravne proletarijate. Nauk, ki je obljubljal vsem največjo svobodo, nastopa s satansko izpopolnjenim sistemom policije, modernim inkvizicijo in taborišči smrti. Nauk, ki naj bi delavce dvignil za gospodarje, jih dejansko pretvarja v sužnje — brez pravice na stavko, na zahtevo povznanja plač, na prosto izbiro dela itd. itd.

To je več kakor razvalina idealov, to je prava uničenje. In kakor je prej ekstremni Marksov nauk imel za posledico veliko zanimanje za socialne probleme tudi pri njihovi nasprotnosti, ki niso mogli dopustiti, da bi jih demagoško Marksova nauka na tem področju

Raznarodovalna politika demokrščanske vlade

Goriški šolski skrbnik ukinil slovensko osnovno šolo v Krminu

Zgodovina slovenske manjšine v Italiji mora topot, med tolikimi, ki jih je zabeležila od 15. septembra 1947 dalje, prikazati naši javnosti in vsemu svetu še sledeči primer nemeritve, ki se je pripetil s slovensko osnovno šolo v Krminu.

Po izvršitvi mirovne pogodbe od 15. septembra 1947 je bilo nekaj hiš iz Plešivca, ki so prej spadale pod skupno občino Dobrovo, priključenih h krminski občini, tako da so morali otroci iz tega kraja zahajati v slovensko šolo v Krminu, to je pet kilometrov daleč, v mrazu, dežju ali vročini.

Zaman so slovenske organizacije že od vsega začetka prikazovale oblastvom to nečloveško ravnanje s slovenskimi učenci osnovnih šol in zahtevale zgraditev ter otvoritev posebne šole na Plešivcu.

Kar naenkrat pa se je lani oglašila italijanska republikanska stranka in zahtevala ukinitve slovenske šole v Krminu, kljub točnemu določilu mirovne pogodbe in vsem izjavam rimske vlade, ki vse vežejo Italijo na spoštovanje človeških pravic vseh državljanov ne glede na narodno jezikovno pripadnost.

Takrat smo takoj predložili taktičnemu prefektu dr. Palamari škodljivost in nevarnost šovinistične gonje teh republikanskih prenapetosti in on nam je zagotovil, da slovenska šola v Krminu ne more biti ukinjena, kljub odločitvi, da se za Plešivce zgradi novo poslopje in v njej posebna šola s slovenskim učnim jezikom.

Ko je bilo šolsko poslopje končano, smo zopet prejeli ob obljube zagotovilo, da slovenski razred na šoli v Krminu ostane še naprej za otroke krminskih slovenskih družin. V tem znamenju so se krminski in plešivski učenci ganljivo lepo poslovlili ob priliki zadnje šolske božične prireditve v Krminu.

Kar naenkrat pa je goriški šolski skrbnik izdal ukaz, da se slovenski razred v Krminu ukine. Izvedeli smo, da je pobudo za to krivično odločitev dal krminski občinski izvršni odbor, ki ga sestavljajo demokrščani. In v torek 8. t. m. zjutraj je bila na Plešivcu s prisostvovanjem vseh oblastev otvoritev šole, ki je za prisotne Slovence imela pravi značaj pogrebne svečanosti, tako mrzlo vzdruže polno gneva in srda je vladalo ves čas prisiljenega prisostvovanja otvoritvi, ki je trajala samo par minut. Prefekt je rekel učencem: »Vaš prefekt vas prišel obiskati!« S tem je bila začeta in končana vsa »slovenska« otvoritev šole, na katero so prišli poleg prefekta še zastopniki

kvesture, karabinerjev, šolski skrbnik, šolski inšpektor, predsednik pokrajinskega sveta, kominformistični pokrajinski svetovalec Toros, krminski župan s tajnikom, didaktični ravatelj in drugi. Vse okoli šolskega poslopja so stražili številni karabinerji, da je bila togoba in zadrega naših ljudi popolnoma enaka omi, ki so je bili vajeni pod fašizmom.

Po prefektovih besedah, ki smo jih goriški navedli in ki so ostale brez odgovora, so otvoritelji, ne pa tudi učenci in starši, kot je lepa navada pri Slovincih, pili sebi v zadovoljstvo, pravim Slovincem pa v zasmeh!

Nihče od odgovornih predstavnikov, niti didaktični ravatelj Lebari, niti inšpektor Spazzapan, niti šolski skrbnik Devetta, niti drugi niso zinjili besede v opravičilo krutega zatiranja slovenske manjšine!

In ti naj bodo voditelji slovenskih šol? Inšpektor slovenskih šol je vodilna osebnost republikanske stranke. On je že ves čas fašističnega preganjanja in raznarodovanja Slovencev bil vedno v ospredju, ko je šlo za »širjenje italijanske

trifosčetne kulture« med Slovinci. Celu v Ljubljano jo je nosil za oboroženim napadom barbarskih Mussolinijevih tolp na Jugoslavijo! Kaj je ta inšpektor storil, da se ohrani slovenski razred v Krminu? Nič! Se zadovoljen je, da ga je njegova republikanska stranka odpravila!

Če so plešivski otroci imeli pet kilometrov dolgo pot do krminske šole (nova šola v Plešivcu je bila zgrajena prav zato, da se jim olajšajo te težave), kako morejo zahtevati oblastva, da bi otroci krminskih družin delali prav toliko kilometrov do plešivske šole, nekateri pa celo sedem in osem, ker stanujejo v Bračanu in v drugih oddaljenih krajih?

Gotovo je eno, da gre za pravi raznarodovalni namen, ki ga lahko preprečita in ustavi dva sili: ali rimska vlada z zaščitnim zakonom za slovensko manjšino v Italiji in terzu dosledno z odstranitvijo vseh Slovencev sovražnih elementov, ali pa politika primernih in postopnih povračilnih ukrepov, ki naj jo jugoslovanska oblastva uvedejo glede italijanske manjšine v Jugoslaviji!

Bilanca tržaškega uprašanja v italijanskem iredentističnem tisku

»Difesa Adriatica«, glasilo italijanskih iredentistov, prinaša pod naslovom »Bilanca« značilen uvodnik v zadevi tržaškega uprašanja, v katerem pravi med ostalimi:

»Leta 1951 je pomenilo dokončen zaton vseh uspehov, ki so jih vladni krogi se gojili v izjavo z dne 20. marca. Ta dokument, ki je bil ob svoji pojavi pozdravljen kot eden največjih uspehov naše diplomacije in kot začetek resnične revizije mirovnega diktata, se je odkril v teku preteklega leta kot to, kar v resnici je: preživelna volivna obljuba, ki so jo po stopnjah preklicali njeni lastni avtorji.«

Nekam čudno zvenijo te besede, posebno če jih primerjamo z raznimi demagoškimi pozivi tržaških iredentističnih glasil. V svojem uvodniku potrjuje »Difesa Adriatica« naše stališče; marčna izjava je preživelna, realnost zahteva druge rešitve, ne pa povratek pod Italijo.

»Svobodno tržaško ozemlje, ki je bilo ustanovljeno kot poizkus kompromisa med dvema blokoma, ki lahko dobilo po štirih letih zapostav-

ljanja praktično uresničenje v okviru novega kompromisa.«

Tu govore sicer iredentisti o odnosih med Vzhodom in Zahodom, toda končno upoštevajo to možnost kompromisa tudi v okviru zgolj tržaške problematike, ker pišejo:

»Svobodno je namreč naznačeno, da bodo Angloameričani smatrali zakonito vzpostavitev Svobodnega tržaškega ozemlja kot edini možen izhod iz zapletenega položaja, ki so ga sami pomagali ustvariti.«

To bi prišlo v postev posebno, če ne bi Angloameričani v doglednem času našli stičnih možnosti med Italijo in Jugoslavijo za doseg drugega sporazuma o tržaškem uprašnju. Po vseh dosedanjih izkustvih je namreč tak sporazum kaj malo verjeten in tudi to je eden izmed razlogov, ki postavlja vedno bolj v ospredje nujnost mednarodne, kompromisne ureditve našega mesta in njegovega ozemlja.

Bilanca razvoja tržaškega uprašanja v preteklem letu je torej za vse zagovornike samostojnosti in neodvisnosti našega mesta izredno zadovoljiva, ne glede na dejstvo, da se ni krajevna politika Zvezniške vojaške uprave še prav nič izpremenila. Vse to podpiranje krajinskih iredentističnih gorečencev, vse to pristransko postopanje itak ne bo moglo izpremeniti razvoja, ki je nujen in neizogiben. Pač pa bi bilo velikim zahodnim demokracijam lahko žal za ugled, ki ga s svojim postopanjem v Trstu marsikaj tako nepremišljeno zapravljajo. Bilanca mednarodnega in krajevnega razvoja tržaškega uprašnja je namreč v preteklem letu res takta, da je njeno nasprotje s krajevno uradno politiko vse preveč očitno. Kakor smo videli, izhaja to celo iz zaključkov samega glavnega glasila italijanskega jadranskega iredentizma, ki stremi ne samo po Trstu, temveč po celi dalmatinski obali. Zanimivo bi torej bilo vedeti, kakšne in katere so ovire, ki preprečujejo Zvezniški vojaški upravi, da bi se tej stvarnosti pravočasno prilagodila.

Anglija se sprejela petino vseh beguncev v Evropi

Iz poročila ob koncu delovanja Mednarodnega begunske organizacije (IRO), ki so ga objavili Združeni narodi, sledi, da je sprejela Velika Britanija petino vseh beguncev v Evropi, to je okrog 260.000 beguncev.

Isto poročilo pa vsebuje tudi zanimivo ugotovitev, da se begunci v Angliji skoraj naltaje živijo v novo življenje, ker je razlika med demokratičnostjo življenja v Veliki Britaniji in med razmerami, iz katerih je večina beguncev prišla, največja. Begunci zato navedno potrebujejo nekaj časa, preden se navadijo na svobodno angleško življenje in se iznebe strahu ter sum-

Kdo naj zaupa?

Sodelovanje, za katero se naši tržaški titovci v zadnjem času ogrevajo, postavlja kot pogoj zaupanje. Toda kako naj verjamemo predstavnikom in učencem režima, ki govorijo vedno samo o svobodi in je svojačasno obljubil kmetovalcem, da bodo po triletni poizkusni dobi v kolhozih lahko prosto izstopili, ko pa čitamo v »Slovenskem poročevalcu« n. p. sledečo razsodbo:

»Franc Dežjot in Ludvik Nedoh, odbornika in člana kmečke delovne zadruge Mistič, prvi poleg tega tudi predsednik krajevnega ljudskega odbora iste vasi, sta bila obtožena, da sta s svojim podtalnim delom razbila kmečko delovno zadruge v Mističu. V času največje košnje sta kot odbornika, brez vednosti drugih odbornikov, sklicala sestanek zadrušnikov in jih nagovarjala, naj zapustijo skupno delo in naj kosijo vsak na svojem. To je imelo za posledico, da so kasneje zadrušniki vzeli domov vsak svojo živino, jesei pa so vsak zase spravljali prideleke in sejali. Praktično je bila zadruška tako razbita.«

In kakšna je kazen zato, ker so kmetje napravili s svojo lastnino to, kar jim je bolj odgovarjalo in kar se jim je svoječasno tudi dopuščalo? Okrožni senat za Goriško je na svojem zasedanju v Sežani obsodil Franca Dežmana na 6 let strogega zapora in zaplenbo vsega pre-

moženja, Ludvika Nedoha pa na 4 leta in 6 mesecev strogega zapora ter na zaplenbo vsega premoženja. »Slovenski poročevalcu« pripominja, da naj ta opomin velja tudi ostalim, ki bi želeli razbiti zadruge.

Za sam pred tremi leti obljubljen izstop iz zadruge se torej sedaj izrekajo kazni, kakršne bi bile upravičene kvečjemu za najtežje zločine. In te zadruge se še vedno nazivajo »prostovoljne«, režim, ki izreka take kazni pa naj bi bil »svobodoljubljen in demokratičen«!

»Po dejanjih, ne po besedah sodi človeka«, pravi pregovor. In če pogledamo, kako drže titovski obljube doma, če gledamo, kako postopajo s svojimi ljudmi, ali je potem kaj čudnega, če ne zaupamo njihovim besedam niti tu v Trstu in jim vedno znova ponavljamo: z dejanji se izkažite, besed je bilo že preveč!

Odprto pismo finančnemu oddelku pri ZVU v Trstu

Skupina oškodovancev, ki so jim škodo povzročile zavezniške sile v bivši coni A na Goriškem od leta 1945 do 15. septembra 1947, se tem potom obrača na Zavezniško vojaško upravo v Trstu s prošnjo, naj oidei takojšnje nadaljevanje izplačevanja odškodnine strankam, ki so že pred meseci podpisale sprejem likvidacijskega lista na pristojnem vojaškem uradu v Gorici, in zavrne vsako zahtevo italijanske vlade, ki stremi za tem, da bi Zavezniška vojaška uprava odstopila reševanje teh zadev in izplačevanje odškodnine Finančni intendant v Gorici.

Skodo so povzročile zavezniške vojaške sile, zato nima italijanska oblast nič opraviti pri stvari kot taki, posebno še ker so z dosedanjim pošiljanjem zavezniških uradov glede tega vsi zadovoljni, medtem ko se proti goriški Finančni intendantu vsi pritožujejo, ker je prepočasna v reševanju takih zadev in tudi nevedna ter sploh krivična do slovenskih strank. Zakaj bi torej morali ukiniti zavezniške urade prav sedaj, ko gre njihovo delo h koncu? Morda samo zato, da bi nekateri gospodje pri goriški Finančni intendantu še enkrat pokazali svojo nezmožnost na račun oškodovancev, ki želijo doseči izplačilo odškodnine, ker nujno potrebujejo denar. Kdo, če ne Zavezniška vojaška uprava, lahko ukaže takojšnje izplačilo odškodnine strankam, ki so likvidacijske listine že podpisale, in kdo, če ne ZVU, lahko prepreči, da se s prenosom pristojnosti na Finančno intendantov v Gorici prizadeva oškodovancem še večje gorje in škoda?

Upamo, da bo ZVU uslišala našo pritožbo in ugodila naši upravičeni zahtevi!

Churchillov obisk v ZDA zaključen

Churchill zapuša ZDA in se preko Kanade vrača v Anglijo. Gre morda za najvažnejše in za našo usodo morda najodločilnejše povojno potovanje angleškega državnika.

Mnogo so pisali vsi svetovni časopisi o namenu Churchillovega potovanja. Slo pa je le za bolj ali manj utemeljena ugibanja! Položaj je razsvetlila zaključna uradna izjava o razgovorih med Trumanom in Churchillom, ki je bila izdana prav ob zaključku našega lista.

Najvažnejši je poudarek v izjavi, da državnik ne misli, da bi bila vojna nezogibna. Poudarek v izjavi je tembolj opazen, ker je predsednik Truman samo par ur pred objavo izjave poudaril v svojem pismu, naslovljenem na kongres, »da je grožnja nove vojne še vedno zelo nevarna«!

Za nas Evropejce je pa pomembna ugotovitev, da bosta obe vladi v bodoče podpirali stremljenje po enotni obrambi evropske celine in da bosta v to svrhu dali na razpolago vse svoje razpoložljive sile.

Churchill je uspel pri svoji zahtevi, da mora Anglija sodočeti pri sestavljanju načrtov za zračne napade, ki se bodo izvajali z letalskih oporišč, ki jih bo dala Anglija na razpolago ameriškim zračnim silam. Izjava pa prav nič ne govori o poveljstvu zavezniškega brodivoja na Atlantiku, glede katerega je Anglija postavljala odločne zahteve.

Izmenjava surovin med obema

državama naj bi skušala rešiti težko gospodarsko krizo, ki danes duši Anglijo. Anglija bo dobivala posebne surovine v zameno za svoj aluminij in cin.

Izjava izraža željo obeh vlad, da bi prišlo glede vojne na Koreji do uspešnega zaključka mirovnih pogajanj, ki so v teku.

Izgleda, da je Truman prepričan Churchilla o umestnosti neposrednih pogajanj s Perzijo glede rešitve dolgotrajnega petrolejskega spora. Ta pripravljenost angleške vlade prihaja jasno do izraza v izjavi!

To so glavne točke skupne izjave ameriške in angleške vlade ob zaključku Churchillovega obiska. Mnogo je ostalo nezapisanega, kot je to običaj pri tako važnih diplomatskih razgovorih. Vendar moremo biti prepričani, da so se vodilni ameriški in angleški državniki bavili s prav vsemi glavnimi vprašanji, ki tajejo današnji svet. V kolikor niso v izjavi nanašane vse rešitve, kot smo jih pričakovali, bo dmito uverjeni, da je vodstvo najnovejše zahodne politike v trdnih rokah, ki dobro vedo, kaj hočejo in česa zmorejo!

Jugoslavija za poplavljenice

Glavna jugoslovanska zadružna zveza je sklenila podariti tri milijone dinarjev v pomoč poplavljenjem v padski nizini. Kakor je znano, je že prej nakazala jugoslovanska vlada pomoč v večji količini suhega sadja, cementa in lesa.

VESTI z GORIŠKEGA

Resnični položaj v Benečiji

Punu uade je pretekli po Nediz od tistega 8. septembra 1943, od tistega dne, u katerim Benečani su se zbudili an se začel borit za uon z njih majhane dažele izgnati fašistične tolpe, ki dolgo časa su ih terorizirale. Tek se lepno po misle, u katerim položaju smu živjel u času fašizma, po preca račun u veliku škodu, ki njegova ulada nam je bla parnesla. Po naših nadluog, našega tarpenja, nje blu kri u sam fašizem, on pri nas nje drugoga dje lu ku kladu u praktiku tisti program, ki Italijani ljeta 1866 su bli določili.

An teli program je blu: zadušiti u kratkim naš jezik an naše navede. Pa veliku su se borili za to Italijani, veliku su straši an terorizirali naše ljudi, pa se donas (pet an osandeset ljet pote) u naši Benečiji še slovensko govori, še slovensko mol, še slovensko puoje an navede su tiste, ki naši stari su mjel.

Stara pamet nje bla nikdar preobrnjena an mentitet naših ljudi bo le tist u venci n.

Prišu je 8. september 1943 an naši Benečani su nardil račun usjel ljet, ki pod Italjo su služil, an vidli su, di drugoga im nje bla prinesla Italja kakor veliku mizerjo an tarpenje.

Ki Benečanu je padlu u vojnah, ki Italja je mjela s družim daržavam, ki naših alpinu je izginlu u Greci, u Rusji an u Afriki, an 8. septembra su se naši ljudje prašali, zakaj toliku mladih fantu je blu po marlu.

Za nič drugoga ku za šeriti tistu daržavu, ki u službi an u veliki mizerji ih je daržala od dolgu časa! Za to pa su se zbrali naši fanti an rekli su, di je blu čes se zbuditi an začel se boriti za njih zemljo, za njih korist an ne za druge.

Sli su naši fanti u hrib an se lepuo borili, dan svobode je preca prišu. Troštal su se, di veliki zavezniki, ki drugo posvjeto vojnu su bli udobili, bli zedinil vse Slovence tu edno daržavu. Pa tuolega nje blu an naši Slovenci su ostal pod Italjo.

Udobil su spet Italijani an nazaj začel terorizirati naše ljudi, kadar onj učeđu, di su Slovenci.

Naši donasni an resnični položaj je tel: na občine u Benečiju su Italijani postal meridionalne, tu uolah je prepovjedan slovenski jezik an naši otroc se muoreju samo taljanski učiti: učitelj su od družih kraju an naši otroc ih na moreju razumiti: u cerkvah su prepovjedal duhounikom pridgat po slovensko; kadar naši fanti puojejo lepe slovenske pisme, orožniki im branjo.

Velik dauk muoreju naši ljudje plačjuvat uladi an ulada im na pomaga pa di bižo onj nardil kašn u cestu al kašn akuedot.

Za velik dauk plačjuvat naši ljudje muoreju iti po svete djetat an vič ku kašn an je že izginu u rudnikah.

Use tole Italijani djelaju an či u italjanski ustavi (kostitucija) je član, ki da usjen manjšinam frai nost (svobodo).

Ries je, di Italijanci pustjo živjet par nas Demokratično Fronto Slovencev u Italji (DFS) an pustjo edan časopis, ki naši Slovenci su na stvil (»Matajura«), pa na gledaju nič drugoga, ku use tuo dušiti.

Prestraši su ljustvo an za to pa Benečani se boju vpisati u slovenske organizacije.

Use eno u zadnjih provincijalnih volitvah smu vidli, di Benečani su dal punu oglasu slovenskim kandidatom an či se vič ih nje su, da je blu, zakaj italjanski šiovinizem je

pridgu, di slovenski kandidati su bli usi komunisti.

Zato pa je trjeba, di Italjanam bomu uzel uon z rok use tiste motive, ki veliku im služjo za njih propagandu.

Zato je prišu čas, di bomu povjedal, di ne samo komunisti se borjo za di naši slovenski narod se bo zedinu, an pa tud mi demokrati!

Vje nai naše ljudstvo, di tudi med nam su demokrati an naj se na bojo prit u naše organizacije!

Samo takuo bo preca prišu tist dan, di usi Slovenci bomu zedinjeni pod ednu samo bandjero, pod našu slovensku demokratsku bandjeru!

Kadar bo prišu tist dan, bo za nas končala služba an naše tarpenje.

Benečan

Središče za delo

Vprašanje našega svetovalca g. R. Bratuža

Kakor je znano, je bilo tudi za to zimo napovedano, da bodo odprli Središče za delo, ki naj bi olajšalo položaj brezposelnih in bi moralo dati delo 450 delavcem. Italijani imenujejo tako središče »Cantieri di lavoro«. V teh središčih opravljajo delavci nujna in lahka dela kot na primer popraviljanje cest itd. V plačilo prejemajo brezplačno kosilo in pet sto lir na dan. Na ta način bi moralo dobiti vsaj delno pomoč v veliki potrebi 450 brezposelnih delavcev in z njimi njihove družine.

Zgodilo pa se je, da v goriški občini to središče ne služe, ker je odgovorni občinski uslužbenec zgrešil načrt dela in prepozno zahteval nakazilo zneskov za poslovanje Središča.

Ubogi brezposelni delavci seveda se pritožujejo zaradi takega brezsrčnega ravnanja z njimi. Nekateri od teh delavcev so se obrnili do obč. svetovalca g. Bratuža, ki si je zadevo takoj vzel k ruci in naslovil na župana sledečo interpelacijo:

»Gospod župan!

Podpisani občinski svetnik Rudi BRATUŽ sem izvedel, da se še niso odprla v naši občini Središča za delo, pri katerih bi bilo, kakor je bilo sporočeno, zaposlenih 450 brezposelnih delavcev, katerih beda bi bila s tem olajšana. Zdi se celo, da je temu kriva občinska uprava, ki ni preko svojih uradnikov pravočasno predložila pristojnemu ministrstvu predpisanih načrtov in prošnje za nakazilo potrebnih fondov.

Obracam se torej do Vas s prošnjo, da mi pismeno odgovorite na

sledeči vprašanji:

1) Če in kdo nosi odgovornost in koliko za zamujeno pravočasno predložitev rednih načrtov in iz tega izvirajoče pomanjkanje nakazila fondov?

2) Kako misli občinska uprava popraviti velikansko škodo, ki jo trpijo zaradi tega brezposelni delavci, in jim priti nujno na pomoč, da bodo dobili potrebna sredstva za vzdrževanje svojih družin?

Prosim skorajšnjega vljudnega odgovora!

Obletnica smrti župnika g. Obida

Naš goriški čitatelj nas vljudno naproša, da ob prički osme obletnice tragične smrti podsobotinskega cerkvenega upravitelja, župnika g. Obida, ki so ga komunistične oborožene enice ustrelile meseca januarja 1944, objavimo sledeče podatke, resnici na ljubo, pokojnikovemu spominu pa na čast.

Pokojni župnik g. Obid je bil po rodu beneški Slovenec in ni svojega rodu nikoli zatajil, ampak se je izkazal vedno zvestega sina svoje matere. Tako so mu italijanska oblastva odnošno italijanske organizacije ponudile štiri sto lir posebne mesečne plače, da bi učil verouk slovenske otroke v italijanski inštituciji v slovenski. Takrat je lra veljala mnogo! Pokojni župnik Obid pa se ni dal podkupiti in je odbil to ponudbo in tudi razne druge pritiskne italijanskih prenapetev zaradi svojega odločnega narodnozavednega značaja.

Naš goriški čitatelj nam zatrjuje tudi, da mu je dobro znano, kako se je pokojni župnik Obid upiral zahtevi nekaterih takih prenapetev, ki so ga sili, naj ob neki priliki izobesi italijansko zastavo.

Te podatke navaja naš goriški čitatelj zato, ker je italijanski tisk ob priliki nedavnega procesa v Benetkah zaradi umora župnika Obida prikazoval tega duhovnika kot italijana, ki ni čutil prav nič do svojega rodu in naroda!

Za dvolastnike

Do konca januarja morajo dvolastniki obnoviti svoja dovoljenja za prehod čez mejo. Prošnjo morajo nasloviti na goriško prefekturo na posebnem vzorcu, ki ga dobe v

Protestna brzojavka SDZ zaradi ukinitve slovenske šole v Krmini

SDZ za Italijo je poslala dne 8. januarja naslednjo protestno brzojavko vladnemu predsedniku in prosvetnemu ministru v Rim:

»SDZ za Italijo ogorčeno protestira proti nečloveški ukinitvi slovenske šole v Krmini in zahteva takojšnjo zopetno otvoritev šole kot znak spoštovanja slovenskih manjšinskih, jezikovnih in človečanskih pravic.«

Nova kinodvorana

Ta teden so začeli s popravilom oziroma s prenavljanjem in povečanjem stare kinodvorane »Eden«. Napravili bodo moderno veliko dvorano z vhomom s Korza blizu lekarne Küner. Delo bo trajalo okoli 10 mesecev in celotni stroški bodo znašali okoli 50 milijonov. Ta dvorana bo največja v mestu in bo imela nad 1000 sedežev ter vso moderno opremo.

Uničenje borovega prela

Zakon za zaščito gozdov predvideva stroge kazni za vse lastnike gozdov in borovih nasadov, ki ne uničujejo borovega prela na svojih nasadih. Zato naj vsak gospodar v teku zime poskrbi, da uniči vsa gnezdišča tega parazita. Edino in najuspešnejše sredstvo je ogenj: posekati je treba veje, na katerih so gnezda, in jih na primernem kraju sežgati.

Izbrano sadno drevje

Kmetje, ki bi si radi preskrbeli izbrano sadno drevje, naj ga naroče v teku januarja pri Kmetijskem nadzorništvu v Gorici (ulica Duca d'Aosta 55). Ker je število drevesc omejeno, naj se vsak čimprej zgasi z naročnino!

DOBERDOB

V nedeljo 30. decembra m.l. je naš župan takoj po maši povabil v prostore otroškega vrta vse možake, ki so jim obinske javne zadeve pri ruci. Njegov namen je bil, da jih seznani z najvažnejšimi zadevami.

Po tem in onem je prišla na vrsto tudi zadeva javnega plesa, ki je pri nas od 26. decembra dalje in ki bo trajal do 26. februarja. Čudno se je mozem zdelo, da nekateri v vasi nasprotujejo zanimanju občinskega sveta za ta ples. Taki elementi pozabljajo, da se občinski svet zanima za ples, ne zaradi plesa samega, ampak zaradi koristi, ki jo naša javnost z njim pridobi: predvsem ostane naša mladina doma, kjer se lahko zabava tako rekoč pod nadzorstvom svojih staršev in pod očesom pametnih mož; na drugi strani pa gre ves izkupiček od plesa v dobrodelne namene, ker bomo z njim lahko popravili občinski dvorano in šole ter krili še druge občinske stroške.

O dohodkih in njihovi uporabi se bo ob koncu lahko vsakdo prepričal na lastne oči, ker mu splošen obračun na vpogled.

Noben pameten človek ne more in ne sme nasprotovati zdravi zabavi: pošten ples je za našo mladino prav tako nujen kot zdravlilo za bolno telo. Poudarjamo: pošten ples v domači vasi!

SMRTNA KOSA

Pretekli teden smo morali beležiti smrt nepozabnega mons. dr. Andreja Pavlice. Toda bela žena je v Gorici kosila precej gostu in pobrala še druga življenja.

Tako je na Oslavju nenadno umrl mladi šofer Aleksander Šoštaršič, izgleda zaradi nefritisa.

V sredo 26. decembra m.l. je v Gorici izdihnil svojo mlado dušo po 26-letni Roman Vidic, sin gospe Viktorije Jancić vd. Vidic, ki je v teku zadnje vojne izgubila enega sina, ki je padel v boju z Nemci. Vse je gospa Viktorija storila v teh povojnih letih, da bi vsaj sina Romana rešila in ga odzdravila od težke bolezni, ki si jo je najel najbrž v zloglasnem posebnem bataljonu (»battaglione speciale«), kamor so italijanska oblastva pošiljala trpeti in umirati naše mladeniče in može. Toda zaman! Gospa Viktorija, ki je svoje otroke ljubila z vsem srcem, kot pač vsaka dobra vestna in narodnozavedna mati, je sedaj izgubila še zadnjega sina.

V petek popoldne 4. t.m. je v Gorici izdihnil po g. Rafael Piščane, star nad 70 let. Pokojni g. Piščane, ki je tu živel kot upokojeni državni uradnik, je bil oče pokojnega duhovnika in pesnika g. Ladeta Piščanca, ki so ga komunisti umorili v Cerknem leta 1944. Pogreb g. Rafaela Piščanca je bil v ponedeljek 7. t.m. ob lepi udeležbi občinstva in goriške slovenske duhovščine.

Ta dan, to je v ponedeljek 7. t.m. je bil v Gorici tudi pogreb znane krojača, 44-letnega g. Ivana Makaroviča, sina g. nadučitelja g. Makaroviča, ki ji letos praznoval svojo devetdesetletno starost. Pokojni g. Ivan zapušča ženo in enega otroka.

Slednjič beležimo še smrt gospe Jozefe Smet roj. Kranjc, soproge g. Smet, upokojenega državnega uslužbenca.

Gospa Smetova je umrla v bolnici sv. Justa in so jo pokopali tudi v ponedeljek 7. t.m.

V nedeljo 16. decembra se je smrtno ponesrečil v Rupli Venceslav Petelan, ko je z motornim kolesom vozil mimo mirenskega bloka. Nezvestnega so pripeljali v goriško bolnico, kjer je umrl naslednjega dne. Imel je komaj 37 let in je bil res priden in skrben gospodar. Zapustil je mater, ženo, dva otroka in sestro.

V petek 4. t.m. je v Sovodnjah umrla 72-letna kmetica Tomšič Marija, p.d. »Juštva«. Pokopali smo jo naslednjega dne v soboto 5. t.m.

Pokojnica je bila blagega, tihega značaja in je svojo družino vzgojila v narodnem in krščanskem duhu, tako da je bila splošno spoštovana.

Težko prizadetim svojcem in družinam vseh navedenih pokojnikov naše sožalje!

Utrinki komunističnega ozvezdja

RAZMETAVANJE DE LA VSKIH ZULJEV. Kakor toliko drugega narodnega premoženja, tako so se komunisti s pravico kolonialnega zavojvala polastili tudi premoženja Ciril-Metodove šole pri Sv. Jakobu v Trstu, ki jo je zgradil slovenski narod za svojo kulturno rast vprav na najbolj ogroženem narodnem področju. Z jugoslovanskim demarjem, ki so si ga novi gospodarji na enak način prisvojili, so nekdanjo slovensko šolsko ustanovo tržaških Slovencev nasilno in brez pristanka dejanskih lastnikov spremenili v propagandno središče komunistične partije. Kmalu pa so se za plen spili. Sodišče je obsodilo kominformiste na plačilo sodnih stroškov v znesku Lit 5.480.000 in sedaj hitijo kominformistični zaslužkarji z moledovanji, naj jim ta znesek, ali vsaj 3.000.000 lir plača zopet tolikokrat prenamenjeno tržaško delavstvo. Nas zaenkrat malo zanima vsa ta zadeva, ker tržaški Slovenci ne bomo nikdar priznali tatvin nikomur in tudi ne odločitev sodišč. Sentjakobska šola je last tržaških Slovencev in ne kake mednarodne politične stranke; opozorili pa bi radi vse tiste, ki bi lahko nasledili komunističnim poklicnim moleovalcem, na dejstvo, da partija, ki razmetava vsak mesec milijonske zneske za propagandno tapetiranje tržaških zidov in plačevanje številnih partijskih zaslužkarjev, gotovo ni vredna krvavo pritrjenih žuljev tržaškega delavstva.

SKOZI SITO IN RESETO. Tudi ta nekdanja »Jutrova« rubrika je seveda padla pod udar prisvojene »narodne imovine« in z njo še ne nekaj časa diči »Primorski dnevnik«. Merda zaradi pomanjkanja izvirnosti, ki je pri komunistih itak dedna bolezen, merda zaradi spominov, kdo bi vedel? No in na to izposojeno sito so politični skazljivi pri »Primorskem dnevniku« položili svoje jeremijade o zapravljeni cnotnosti, ki naj bi Babiču in ožji družini zagotovila tudi v novem letu gmotni in oblastniški obstanek. Torej: 1) Prepozno je ito stanje bo popravila samo uredništvo STO-ja po črki mirovne pogodbe z Italijo in ne vetrnjaška reševanja tržaškega vprašanja Babičevega čarovništva. 2) Da se je SDZ pojavila, kljub vedeževalskim napovedim krivih komunističnih prerokov, je bila pač zapoved časa in izraz slovenske značajnosti, ki jo je komunisti sicer pritisnili ob tla, zlomili pa je ni, ne tu, ne na oni strani zaves. V tem dejstvu se prav kvirijo nekdanji in današnji komunistični računi. 3) Da, Kristusa se je dotaknil tudi kdo od SDZ, če bi kaj takega ne bilo, bi bila vsa Vižovlje verjetno še danes požganina in tudi na drugih slovenskih pogoriščih bi rastle zgolj komunistične oblube in ne strehe nad glavami pogorelcov. 4) Če bi »klavirnih titovcev« ne bilo, bi danes v Trstu gotovo ne imeli posebnih potreb boriti se za najosnovnejše pravice našega naroda. Tu bi bili pač tisti narodni borci in njihovi nasledniki, ki so vztrajali v borbi 25 let brez komunističnih zaslužkarjev in revolucionarnih užitarjev. Dr. Jože Dekleva, dr. Angel Kukanja, Zorko Jelčič in še nekateri drugi bi seveda v tem primeru ne bili komunisti, niti komunistični priprežniki! Zdi se nam neokusno, da jih rešetari na to spominjajo.

KAJ CUDNA DVOJNA MERA. V »Slovenskem poročevalcu« z dne 30. decembra p.l. sta se po naključju znašla dva dejanska sorodna, a po svojih zaključkih skrajno nasprotna članka. Na drugi strani lista je objavljena karikatura, ki ironizira madžarske granicarje, med katerimi so večerajšnji tolovaji in potopeži že lajtnanti, na prvi strani pa je objavljen članek o »narodnem heroju« Edu Brajniku, ki je dobil to svojo nagrado med ostalimi za uspešno organizacijo in izvedbo petih umorov in za razvijanje aktivnosti »Varnostne službe širom Slovenije in še preko njenih meja. Pa ja ne tudi za tržaške ugrabitve in morda tudi za odstranitev našega prvega urednika Andreja Uršiča? Prav nič nas ne bi čudilo, če bi jutri odprli madžarski list, kjer bi bila Brajnikova karikatura, medtem ko bi čitali na drugi strani hvalospev kakemu mlademu nepremišljeni, ki je moril in likvidiral med titovci. Res, temne so steze, na katere zaidejo ideologije in posamezniki, ki ne priznavajo razen svojega prepričanja nobenega drugega ter jim postane ta pištola in nož najvišje dokazilno sredstvo!

Dr. MARJAN BREGANT
zdravnik in kirurg-operator
Gorica, ul. Brigata Casale, 40

Stanovanjske pogodbe in najemnine

V zvezi z odlokom štev. 1356 od 21. decembra 1951, ki podaljšuje stanovanjske najemninske pogodbe, navajamo še sledeča določila tega odloka.

Najemninske prosto sklenjene pogodbe od 1. marca 1947 dalje niso podaljšane. Podaljšane pa so take pogodbe v primeru da so bila stanovanja ali prostori nakazani po Komisarijatu za stanovanja tudi od 1. marca 1947 dalje in dokler je ta Komisarijat posloval.

Prepoved sklenjanja podnajemniških pogodb je še vedno začasno ukinjena.

Od 1. januarja 1952 dalje je stararina povišana za 25 odstotkov na stanarini od 31. decembra 1951; v primeru luksuznih stanovanj pa za 50 odstotkov.

Povišek je samo za 10 odstotkov, če so bili prostori dani v najem prvkrat po 31. decembru 1945.

Ti poviški veljajo tudi za podnajemninske pogodbe; vendar se na te pogodbe poviški ne uveljavljajo in se morajo celo pravilno znižati, če so dosedanje podnajemnine previsoke.

Važno je določilo zak. odloka, ki pravi, da če je kdo lastnik enega samega stanovanja ali pa dveh (od katerih enega zaseda sam), ima pravico do večjega stanovanja za odano stanovanje. In če se ta višji znesek ne more določiti sporazumno med strankami, ga določi pa sodnik (pretor). Nobenega poviška ne predvideva ta odlok za stanovanja najnižje vrste, za barake, kleti, za stanovanja z enim samim prostorom brez pomožnih in higienskih prostorov.

Najemninske pogodbe za drugeliku pomaganje u denarje. Pa se

prostore, ki ne veljajo za stanovanja in izvrševanje obrti odnošno prostega poklica, so tudi podaljšane, najemnina pa povišana za 25 odstotkov razen v primeru, da je bila pogodba sklenjena prvkrat po 31. decembru 1945. V tem primeru velja povišek samo za 10 odstotkov.

S 1. januarjem 1952 so najemnine za prenočišča, penzione in lokande (walberghi, pensioni e locande) povišane za 50 odstotkov na znesku, ki se je plačeval 31. decembra 1951. Veljavni pa ostanejo poviški, ki so jih stranke prostovoljno sklenile, razen v primeru da so nižji od zakonitih poviškovi!

Majhane novice iz naše Benečije

POTBENESEK: U zadnjim času u naši občin overovali su se punu slučaj u slinauke (afte). Tarje služeji u vasi Podvarsee an dva na Loze. Troštamu se, di slinauka se ne bo šerila an zato prosimu, di na županstve se bojuju zlu interesiral za nas, zakaj žvimoreja pri nas je zlu močna.

SV. PETER SLOVENOV: U naši vas imamu veliku šuolu za učitelje an pa bi na blo slavu di Vidimski Proveditorat bi nastavil par nas tud tekične šuole. Se gaja, di obilnu učitelju pride uon z naše šuole an kadar se diplomjeraju ostanejo pres djela.

SAVODNJA: Naša občina je takuo buoga, di veliku duga ma. Praveju, di ga ima okrog 40 milionu lir. Kašn leto od tod su pravli, di ulada bo dala benečanskim občinam vepomaganje u denarje. Pa se

nič tega še nje vidlo an use obečjuvanje je izginlu.

DREKA: Strašno u zapušćene naše česte an po njih se na more vič vozit. Županstvo njema dimarja za ih po pravt an taljanska ulada je vič krat obećala, di nam bo pomagala, pa še danes se na nič vide. Pravli su uladni časopisi, di je blo denjenih vič ku 3 milione lir za benečanske ceste po pravt. Kam su šli tisti milioni?

SRJEDNJE: Veliku je bla po škodovana naša vas od nemškega bombardamenta an še dones nje bla po strojena. Naši ljudje su čakal pomaganje ulade. Kada bo prišu tuo? Po treliči posvetni vojni?

SV. LENART: Nje sanjalu na naših cestah an vič krat se godi kašn nesreće. Bi na blo slavo po novit sanjale an zato prosimu županstvo, di se bo interesiralo.

Ob zamenjavi članskih izkaznic KP

Komunistična inkvizicija: izpoved - samoobtožba - kes - pokora - Komunistična članska izkaznica pomeni samo razvrednotenje človeškega dostojanstva - To je nauk, ki nam ga daje Matern

Medtem ko Vidali sešteva obnovljene partijske izkaznice in ko rdeči misijonar Riko Malalan pridiguje kominformističnim vernikom o obljubljeni deželi sovjetskega raja, potijo vzhodni nemški komunisti prav te dni krvavi pot komunistične inkvizicije. Ni to prvi oženi rdečih vic, skozi katerega so morali komunisti v Vzhodni Nemčiji, ni tudi najhujši v primeri s tistimi, ki je v domovini socializma v navadi. Tam, kjer je skupina moskovskih romarjev zaenkrat komaj z enim napol odprtim očesom motrila Potemkinove kulise komunističnega raja, končajo skozi skozi oženi rdečih vic z množičnimi ustrelitvami in deportacijami. Nemška demokratična republika je namreč na levi rdečega napredka prestopila komaj prvi klin.

Kljub temu je bilo za sto tisoče komunističnih članov dovolj vzrokov, da so se jim pošteno tresle hlače, ko so stopali pred preiskovalno komisijo za očiščenje vzhodno nemške komunistične partije, ki nosi spretno zakrinkano ime SED (Socialistična enotna stranka Nemčije), kakor je to taktična modrost komunističnih mogotcev, ki se v danih razmerah vedno stramuje svojega pravega imena. Rdeča inkvizicija, ki je verni posnetek

srednjeveškega španskega mračnjstva, kjer so grešnike postavljali na grmado, deluje seveda pod neposrednim nadzorstvom kremeljških policijskih strokovnjakov. Najmanjša kazen za »razkrinkane nevernike« je kazenski povratek polnopravnega člana med pripravnike, pokora za nekoliko večji prestop je izključitev iz vrst izvoljenih in pomaknitev med partijski proletarijat, kar se zgodi z javno samoobtožbo in prav tako javno osramotitvijo in končno izobčenje iz partije. Izključencu se naenkrat zamajajo tla pod nogami, zavren je na gnosičnega nezaujanja. Partija ničesar ne pozabi, ničesar ne odpušča. Izobčenec lahko poskuša svojo srečo v nekem drugem kraju, pri nekem drugem podjetju kot najmanjši in najponižnejši spokornik. Vendar je tudi kot tak stalno omrežen in v največji nevarnosti, da vtakne glavo v še ožjo zanjko. Partija, »matka«, je nad svojimi otroki najneizprosnejša sodnica. »Titovec« - pomeni odstranitev v neznanost; »sabotera« - pomeni prisilno delavnico; »sovražnik ljudstva« - pomeni likvidacijo. To so tri najvažnejše grmeče komunistične inkvizicije ne samo v Vzhodni Nemčiji, pač pa povsod, kjer se je komunistična strahovlada polastila oblasti.

Tako so stopali v zadnjih mesecih stotisoč pred inkvizicijsko sodišče, se izpovedovali, priznavali, se kesali, javno samoobdolževali, obljubljali poboljšanje in prejeli - če je šlo po sreči - odvezo: novo partijsko izkaznico. Tudi zadnjega pripravnika partije v najzatočnejšem naselju so zajeli in rentgenizirali. Kako bi izgledalo tekmovalje zamenjave članskih izkaznic na Tržaškem, če bi imeli Vidalijevi biriči oblast v rokah, si ni težko predstavljati. Medtem ko danes razni partijski nameščenci brusijo pete po tržaških tovarnah, po slovenskih vaseh in osamljenih kmetijah, da bi nabrali čim več novih žrtev, deluje v Vzhodni Nemčiji inkvizicija na tekočem traku in čisti komunistične vrste s pomočjo izpraševalnih natečajev ter meče na gnosičje vse, kar je še ohranilo po kak drobec morale, poštenja in razsodnosti. Kakšna sreča za mnoge pripreznike Vidalijeve partije, da njen gospodar še ne sedi na oblastniškem prestolu STO-ja.

Se dolgo to trajalo, predno bo znano celotno število izobčenecv, vendar so v posameznih okrožjih znane nekatere številke, ki se sučejo od 30 odst. do 45 odst. izobčenecv vseh članov in pripadnikov stranke. Centralni komite in Politbiro pa o končnih številkah trdovratno molčita. Za zaključek leta je tov. Hermann Matern, vsemočnejši član Inkvizicije predložil nekaj pregled »očiščevalnih« del, ne da bi tudi odkril doseženih uspehov. Njegovo poročilo pa ni prav nič podobno Vidalijevimi »avščiloma«, ker spada Vidali pač v drugi predel kremeljških kartotek. Medtem ko je Vidali stresel svoje živčne izlive na najrazličnejše nasprotnike nasilniškega komunizma, se lastnih rdečih vernikov ni dotaknil. Nasprotno se jim je poskušal dobiti v njih spodbujati, da bi jih obdržal na vajetih. Inkvizicijski stroj zaenkrat Vidaliju še ni na razpolago in to je največja sreča starih in novih kominformističnih članov na Tržaškem. Čisto drugače je lahko postopal v senci sovjetskih bajonetov tov. Matern.

Ledeni mrzlo in suho je čital vladar vzhodnonemških komunističnih funkcionarjev svoje obtožbe - ne proti »amerikemu imperializmu« in domaći »reakciji«, pač pa proti lastnim članom. Mehanični brezbarvni ropot okostenelih partijskih dogem, ideološki strojni ključavničar ob stikalih totalitarne države s tipično prusijsko oblastnostjo, je dostojno predstavil nedavno preteklost Hitlerjeve Nemčije z novim rdečim Himmlerjem na čelu.

»Pomen in vloga Sovjetije; mirna meja na Odri in Niši; borba za mir in nacionalno enotnost, razvoj stranke v partijo novega tipa (?); vloga Ernsta Thälmann; pomen teorije in partijskega učnega leta; petletka.« To so bila glavna vprašanja množičnega izpovedovanja komunističnega članstva. Glede odgovorov je imel tov. Matern seveda dovolj vzrokov, da je prepogostokrat dvigal svoj maščevalni kazalec. Zmjerjal je članstvo, da se vedno krožijo v vseh vrstah stranke protisovjetska razpoloženja. Utemeljitev glede vzhodne nemške meje so v preminih primerih zelo šibke, in nepričljive, je rolnel rdeči Himmler. Člani priznavajo vzhodno mejo zgolj »formalno«.

Najdejo se celo člani, ki trdijo, da meje med miroljubnimi narodi ne države nobene vloge. Pokazal je na državne meje med Sovjetijo in njenimi sateliti, ki da morajo biti enake, kakor med Vzhodom in Zahodom. Posebne nezasnovidnosti, je poudarjal tov. Matern, pa vladajo v vprašanju pravice in nepravice vojne. Prepogostokrat se tovariši zadovoljujejo z navnimi odgovori, češ pravice vojne so vse obrambne vojne, nepravice pa vse napadalne vojne. Celo korejska osvobodilna vojna, je dejal tov. Matern, je za mnoge komuniste gola fraza in nič več. Poleg tega, je nadaljeval tov. Matern, smo premočgostokrat priče zločinskih pacifističnih pobud, ki odklanjajo celo osvobodilne vojne. Očitno je komunistični mirovni golob položil na kloboč partije po kak neprijeten izmetek.

Tov. Matern je nadaljeval: 32 odst. članov in 51 odst. pripadnikov se je obvezalo za »prostovoljne« prispevke v delu in denarju, pa se ten obveznosti niso držali in niti članski sestankov niso obiskali. To pomeni, je dejal tov. Matern, da se obveze sprejemajo z malomeščansko miselnostjo. Strahotno pa se je zgrozil nad nevarnim »sektantstvom«, ki razkaja in lom komunistične vrste.

Pod šibe komunističnih biričev so padala zasebna podjetja, ker so po »kapitalističnih načelih« izplačevala svojim delavcem 2 odst. od celotnega prometa in jih nagradila z višjo plačo od podražljivih podjetij. Okrožni odbori partije, tako je vzkljnil tov. Matern, so komaj preprečili, da se v teh podjetjih niso ustanovile brigade aktivistov. Stahanovistično delovno junaštvo je namreč prepovedano v zasebnih podjetjih. Kar je za partijske denarne mogote čednost, je za zasebne pridobitnika zločin...

(Konec na 4. strani)

Koncert pevskega zbora slovenske filharmonije iz Ljubljane

Pevski zbor slovenske filharmonije iz Ljubljane je imel dne 5. januarja v Auditoriju svoj prvi koncert v Trstu pod okriljem tukajšnje Glasbene matice. Zbor je sestavljen iz devetdesetih grl in ga vodi skladatelj Rado Simoniti.

Osrednji del programa so bile štiri cerkvene pesmi Jakoba Petelina-Gallusa. Jakob Petelin-Gallus je bil v šestnajstem stoletju poleg italijana Palestrine in Flamca Orlando di Lassa eden največjih mojstrov polonije evropskega slovesa. Takrat še niso poznali toliko vrst in tako dovršenih glasbil, kot jih poznamo danes. Zato so bili takratni skladatelji primorani, pisati skladbe politonsko, kar pomeni v mnogozvočju v zborih »a capella«, kjer je nastopilo po osem, šestnajst različnih melodij istočasno. Zato so take skladbe zahtevale mnogostevne zore po sto in še več pevcev, ker drugače ne bi bili kos dani nalogi.

Tako smo slišali že v prvi točki Jakoba Petelina-Gallusa cerkveno pesem »Quo mihi Crude Dolor-Echo« kar dva zbora, ki sta izmenično odgovarjala drug drugemu, kakor je zahteval tekst. V skladbi »Ubi Plato« nastopata izmenično moški in ženski zbor, v »Quasi Coedrus« pa je zbor odpel osmeroglasno in prav tako je osmeroglasno zaključil »Amen« v »Pater Noster«. Poudariti je treba, da so te skladbe zelo težke in da mnogi zahtevajo od posameznega pevca kakor tudi od dirigenta.

Pevski zbor slovenske filharmonije je bil kos tej težki nalogi in odpel vse štiri skladbe z občudovano popolnostjo. Posebno so zveneli sočno in polno basovski glasovi, ki so včasih bili preglasni, da so bili srebrno čisti soprani in toplo zveneči alti potisnjeni v ozadje.

Terorji so bili šibkejši in po kvaliteti jih ni moglo primerjati z basii. V splošnem pa je zbor odpel mojstrsko, sigurno, s čisto intonacijo; težka mesta je prebrodil z lahkoto, za kar resnično zasluži vsestransko priznanje. Hvaležni smo mu še tembolj, ker se nam redko kdaj nudi prilika, slišati dela največjega slovenskega skladatelja.

Kot bi nas prebudil iz sanj, je zbor nato nadaljeval Adamičovo »Spi sinek moja. Mnenja sem, da je bil po Petelin-Gallusovih skladbah potreben odmor, kakor je bilo določeno na programu. Pozneje je zbor zapel še Adamičovo »Igro na nebe«.

Kdo od pevcev ne pozna Adamičeve? Adamič je najpopularnejši slovenski skladatelj, ker se je znal s svojo narodno glasbeno melodično in ritmično najbolj približati našemu srcu.

Se živeči slovenski skladatelj Anton Lajovic je bil zastopan s štirimi skladbami: »Kisa«, »Pomladni speve«, »Lana in« »Zlato v Blatni vasi«.

Ceprav je Anton Lajovic po poklicu sodnik, je ustvaril najboljša dela v slovenski glasbeni literaturi. On je največji mojster samospetov. V svoji melodiški se ne približuje preveč narodnemu spevu, ampak je bolj samobiten. V svojih skladbah zna biti otožen, vder in žaljiv.

Na koncertu so bili še zastopani Rado Simoniti s »Starko za vasjo« ter Tržačana Franc Venturini z »Nocoj pa, oh nocoj« in Ubald Vrabeč z »Bilečanko«.

Rado Simoniti je rešen skladatelj. »Starka za vasjo« je našla pri poslušalcih s svojim otožnim melosom in vpadanjem ženskega glasu topllega odmeva.

Venturinijeva »Nocoj pa, oh nocoj« je najboljša pesem iz njegove zbirke »Tržaške narodne pesmi«, ki jo je priredil za mešan zbor in bariton solo. Pesem je prisrčna in preprosta v obliki in akordiki.

Vrabečeva »Bilečanka« ni izvirno delo. Po melodiki in akordiki je zelo blizu ruski narodni pesmi. Tej partizanski pesmi je skladatelj dal široko koncertno obliko. Na željo poslušalcev so to pesem ponovili.

Od Srbov je bil zastopan Stevan Mokranjac z »X. Rukovetoma«. Ta veliki mojster srbske narodne glasbe je našel v narodnem melosu za ključnico svojega umetniškega stvarjanja. Iz nešteti srbskih narodnih pesmi, zbranih po različnih krajih Srbije, je Mokranjac sestavil XV. Rukovetov, katerih pesmi niso prav nič izgubile na narodni melodiki, pač pa jih je obogatil z dinamičnimi, melodičnimi in ritmičnimi kontrasti.

Nekaj podobnega je »III. Rapsodija« Hrvata Krsta Odaka, ki je za sojo skladbo uporabljal hrvatske medijunske narodne pesmi.

Razpored ni bil srečno sestavljen. Razen cerkvenih pesmi Jakoba Petelina-Gallusa so bile na programu pretežno pesmi slovenskih skladateljev, ki so nastale med prvo in drugo svetovno vojno. Pogrešali smo umetnine starejših skladateljev, ki bi prav pri tako velikem zboru prišle do veljave, pri čemer bi občutili in spoznali vsi njihovo lepoto. Napačno je zanemarjati umetnine starejših skladateljev, kakor je tudi napačno ne segati po novih skladbah iz bojazni, da so nerazumljive in pretežke.

Poudariti je treba, da je bil ta koncert velik kulturni dogodek za tržaške Slovence. Se večji dogodek za nas bi bil, ko bi bil ves razpored posvečen skladbam Jakoba Petelina-Gallusa.

dr. Fran Delak

Naš vsakdanji kruh

PROSO je bilo v srednjem veku najbolj uživano žito, toda v teku zadnjih dveh stoletij ga je spodrinil krompir. Tudi še danes kuhajo marsikje med nami proseno kašo; toda za nekatere narode v Aziji je prosa še vedno nenadomestljivo.

Ovseni močniki so še vedno priljubljeni celo posebno v Evropi (v Švici »Habermuse«, v Angliji »Porridge«). Svetujejo ga kot dietetično hrano pri sladkorni bolezni.

Zitne močnike in kaše so čisto pekli ali pražili: tako so nastale testenine. V primeri z močniki in kašami imajo testenine boljši okus in nudijo večjo možnost za vskladičenje. Predstavljajo zadnji zvezni člen med močniki in kruhom.

KRUH

Zgodovina kruha počenja v onem trenutku, ko so ljudje spoznali pomen vrenja ali kipenja za pripravljanje istega. Pri kipenju se testo zrahlja in okusa.

Danes se težko ugotovi, kdaj je prišlo v navado okisanje testa. V knjigah starega testamenta pa že najdemo posamezne napotke o uporabi kvasa pri mesenju kruha. V Egiptu in v Babilonu se je pekarska obrt in pivovarstvo razvijalo pod isto streho, zato je verjetno, da so kruh kvasili. O načinih in sredstvih za kvasenje kruha pri starih Grkih in Rimljanah nam podrobneje poroča Plinij: Ob trgatvi so navadno zmešali proso, moko in mošt. Te zmesi so si pripravili v zadostni količini za celo leto. Drugje so si kislo testo pripravljali sproti: iz praženega jecmena so skuhali močnik, ki so ga pustili tako dolgo v zaprti posodi, da je nastopilo kipenje. V Plinijevi dobi pa so zamešali nesoljen kruh in ga pustili ležati, dokler se ni okisal; šele nato so ga spekli.

Pri Grkih so žene pekile kruh za domačo porabo, medtem ko je v Rimu v kasnejši dobi obstajalo zelo razvito pekarsko, ki je razpolagalo že z izpopolnjenimi tehničnimi napravami. Pekarsko obrt so izvr-

ševali osvobodenci, ki so kot sužnji bili dodeljeni k mletju žita. Do kakke popolnosti so rimski peki razvili svojo obrt nam priča Kato starejši, ki v svoji razpravi »De re rustica« našteva kakih deset vrst kruha, ki so se tedaj pekile (libum, placenta, spira, globus ali sphaera itd.).

V dobi preseljevanja narodov je rimska pekarska umetnost propadla in prva poročila o peki kruha imamo zopet šele iz srednjega veka, ko je Karol Veliki l. 794 p. Kr. r. izdal naredbo, s katero je uredil ceno žitu in kruhu. Izgleda, da so tedaj obstojale večje pekarnje le v samostanih, in o različnem pecivu, ki so ga tam pripravljali, nas pouče »Benedictiones«, ki nastevajo kakih deset različnih vrst.

Ljudje so se kmalu naučili menjavati kruhu tudi okus, in sicer tako, da so mešali različne moke. Nekdaj niso mešali moko, temveč so posejali kar zmesno žito; na ta način so si celo zavarovali žitni pridelek: če je bila letina slaba za eno žitno vrsto, je pa od druge ostalo kaj več. Večinoma mešajo še danes pšenico in rž. Mi Slovenci otepamo vedno ovsenjak, koruznik in sploh zmesen kruh. V Angliji je že v XII. stoletju prevladoval pšenični kruh. V Franciji pa je bila v rabi v vsaki pokrajini drugačna zmes krušne moke.

Socialne razlike so se najprej pokazale pri kruhu. Ze v srednjem veku je veljal pšenični kruh za gosposki kruh, ovsen ali ržen kruh pa za hlapčevski.

V zahodni Evropi uživajo danes pretežno pšenični kruh, v vzhodni pa skoro izključno zmesen.

Znanstveniki pa ocenjujejo kruh danes ne po njegovi barvi ali vrsti, temveč po njegovi prehranbeni vrednosti. Ugotovljeno je, da je najbolj redčen kruh z enotne moke.

Zelo zanimiva je zgodovina zdravilnih kruhov, toda o tem spregovorim morda kdaj kasneje.

Dr. Marij Bregant

Kako je bil Göring ujet

Po priredovanju udeleženca spisal in priredil V. B. Uršin

Nekateri so nam pomahali, drugi svet salutirali, vsi pa so izgledali veseli, kakor da bi vedeli, da bo vojna v nekaj urah končana.

CRNI OKLOPI »MERCEDES«

Sonce je zahajalo za brda in dim se je dvigal iz mnogih taborišnih ognjev, ko smo zagledali v daljavi oblak prahu. Blizala se nam je kolona s približno dvajseti vozili. Večina od njih so bili svetiljakolci s črni avtomobili. Mi smo obstali in čakali, dokler se ni kolona pred nami ustavila. Major je izstopil ter odvedel generala Stacka in mene k drugemu avtu v vrsti. Bil je eden od znamenitih, krogel varnih »Mercedesov« s šestimi kolesi in pet centimetrov debelimi stekli na oknih. Vrata so se odprla in Hermann Goering je zvalil iz avta svoje zamaščeno telo. Major je skočil v pozor in dvignil roko v pozdrav. Goering se za to ni zmenil. Nekaj ducatov letalskih častnikov, ki so izstopili iz drugih avtomobilov, ga je obkrožilo.

Goering je imel na sebi prepro-

sto sivo uniformo in ognjen plašč enake barve, ki je bil odpet, zaradi česa se je videl njegov trebuh. Bil je majhne postave, toda kar mu je manjkalo na dolžini, je nadomestovala njegova širina. Na sebi je imel preostale maršalske znake, toda bil je brez maršalske palice. Majhen revolver mu je visel ob pasu.

Major je predstavil generala Stacka, ki je najprej vprašal Goeringa, če zna angleško. Ta mu je odgovoril, da angleščino sicer razume, a da je ne govori dobro. Nato se je začel opravičevati, ker ni bil bolj obločen. Rekel je, da je ob priliki bombardiranja Obersalzberga izgubil vsa svoja grobarstva z vsemi odlikovanji vred.

Goeringu je bilo rečeno, naj nam sledi v grad, kjer smo pustili naše spremstvo. Ker je že pozno, bomo tam prenočili ter ga zjutraj odpremlili v naš divizijski glavni stan. Njegova družina in spremstvo pa bodo ostali v gradu pod stražo. Goering se je hotel sestati z generalom Eisenhowerjem in nas je vprašal, kako bi se mogel sestanek

pripraviti. General Stack mu je odgovoril, da mu tega trenutno ne more reči in da se bo to že videlo drugega dne.

ZADNJA NOC VOJNE

Zmračilo se je že in zato nismo smeli izgubljati časa. Obrnili smo naši dve vozili in ko smo se hoteli odpeljati, je pristopil nemški vojak, ki je znal malo angleško. Vprašal je stotnika Bonda, če bomo vzeli Goeringa s seboj. Ko mu je Bond odgovoril: »Da, maršal je kaput!«, so se okoli stojičji vojaki na ves glas zasmejali. Vso pot nazaj smo vozili s polno prižganimi žarometi - prvič v območju samega bojišča. Ker je to bila zadnja noč vojne, nismo več pričakovali napada.

Ko smo prispeli do gradu, je izdal stotnik Bond povelje, da morajo Nemci oddati orožje. Tako smo zbrali kar majhen arzenal. Nato so nam dali seznam Goeringovega spremstva. To je bilo sestavljeno iz njegove strežnice, njegovega sobarja, prvega in drugega šoferja, glavnega kuharja, štirih adjutantov,

njegove hčerke, njene guvernante, njegove žene, njenih dveh sobaric, raznega kuhinjskega osebja, nekaj brigadnih generalov ter večjega števila stabinj častnikov, od katerih je imel vsak svojega ordonansa in šoferja. Goering je dobil povelje, da mora biti ob devetih zjutraj pripravljen za odhod.

GOERING HOČE GOVORITI Z EISENHOWERJEM

Ob osmih zjutraj se je pojavil eden od Goeringovih adjutantov ter prosil v Goeringovem imenu, naj bi se čas odhoda preložil na deseto uro. General Stack je odgovoril: ne! Nekaj minut pozneje se je pojavil Goering sam in prosil za odložitev odhoda. Hotel se je posloviti od svoje družine, poleg tega pa ni bil varen tako zgodaj vstajati. General je zopet odgovoril: ne! Goering je nato prešel na drug razgovor ter je vprašal, ali naj bi nosil pri svojem razgovoru z Eisenhowerjem revolver ali svojo maršalsko palico. General Stack, ki je vedel, da Goering nikdar ne bo

prišel v Eisenhowerjevo bližino, mu je dal v tem pogledu prosto izbiro.

Zavžili smo dober zajutrak, ki so nam ga pripravili Goeringovi kuharji in serviralji njegovi natakarji. Ne vem, če je Goering imel časa za zajutrak; ob devetih je bil gotov za odhod. Poiskali smo še SS-ovskega polkovnika in majorja od prejšnjega dne ter ju pod stražo posadili v Jeep. Gospo Goeringovo s hčerko in osebom smo pustili v gradu ter nastopili pot k naši diviziji. Njen glavni stan je bil med tem premeščen v Kitzbuehel, kjer smo predali naš, v pravem smislu besede masni plen. Herman »Mayer« je odigral.

Način, kako se je Goering predal, je bil tako malo junaki, da sam po sebi razblinil bombastične laži o nordijskem nadlovcu. Mož, ki je bil odgovoren za smrt milijonov nedolžnih in nezaščitenih ljudi in ki je varšavo, London, Rotterdam, Beograd in druga mesta izpremljal v razvaline, se je tresel za svoje življenje, ko je bila rdeča armada še na stotine kilometrov daleč. Zato se mi tudi zdi, da Goeringov samonar pred usmrtnitvijo ni bil nič drugega, kakor posledica njegovega neizmerne strahu in bojazljivosti. (Konec)

VESTI s TRŽAŠKEGA

Vidalijeva bilančevina

Ob koncu leta so bilance dnevne skrbi gospodarstvenikov in nameščenec. Pri vsaki bilanci gre za to, da javnosti prikažeš resnico, da bi davčni nosilci ne brskali po zaslužkih in odščitih dobičkah za davčno malho. Nameščenici pa se trudijo in potijo, da bi gospodarja prepričali, kako pridni in delavni so bili v pretekli dobi in kako trdne temelje so podjeto postavili za bodoče. Le tako lahko pričakujejo, da bilančevina ne bo izostala.

Tudi prvi nameščenec Kremlja, poklicni revolucionar svetovnega obsega od Italije do Moskve, od Leningrada do Mehike, od Amerike do Svoznodnega tržškega ozemlja, Vittorio Vidalij, se je spomnil za ključna leta in dolžnosti vsakega nameščenca. V »Delu« se je Vittorio Vidalij najprej globoko poklonil pred Moskvijo, izblebel za tri rožne vence obrabljenih bizantijsko-osladnih slavospevov svojim gospodarjem, nato pa razgrnil svoj računski zaključek in se lotil pasivnih postavk. Govoril je najprej o slovenskem Kristusovem plašcu, ki so si ga svojčasno tako lepo razdelili kremenjski biriči, dokler se niso skregali.

Naj se le potolaži Italijan Vidalij! O slovenskih žuljih ob odločal slovenski narod sam, ne pa laška so diča niti sedanji trenutni revolucionarni zaslužkarji katerega koli komunističnega krila. Nadalje je Vidalij pogreval staro Mussolinijevo prakso veljanjevanja v partijo. Za zadeva gre precej plačljivo izpod rok. Naši ljudje se zavedajo prav dobro, da kdor zleze v komunistično miselnico, ne pride več iz nje! Spominjajo pa se prav dobro tudi fašističnih legitimacij, ki so bile marsikomu v veliko nadlego, čeprav jih je zamenjal s komunistično. Čez čas bodo komunistične legitimacije imele slabšo ceno od nekdanjih fašističnih. Najbolje se vsega tega zaveda mladina, ki je tlačenja partiji sita do grla, čeprav se še najdejo prostodušni naivci, ki jih slepijo prazne obljube kominformističnih najemnikov.

Tudi ostale postavke Vidalijeve bilance so težko pasivne. Strah pred csemljenostjo je pa naravnost pničen, saj je temu upravičenemu strahu Vidalij posvetil tri četrtine svojih »voščil«. Devetindevetdeset odstotkov »voščil« tvorijo seveda obvezna zmerjanja, divja jeza, sovraštvo in histerični izlivi in to so tudi edine aktivne postavke Vidalijeve bilance. Mogoče bodo te le pripomogle, da bilančevina njemu in njegovim najemnikom ne bo izostala.

Minister Galloway o tržškem gospodarstvu

Po svojem povratku v New York je izjavil minister Galloway, da je ECA urad najpogostejše investicije v Trstu dolarje, ki so jih ZDA stavile na razpolago za evropsko obnovo. ECA urad je vložil v tržško gospodarstvo 37 milijonov dolarjev. Tržško gospodarstvo življe se je s temi ameriški sredstvi tako opomoglo, da ne bo, po

mnenju ministra Gallowaya, več potrebovalo novih ameriških investicij.

Minister Galloway je vodil tri leta tržški ECA urad. Sedaj se vrača v zasebno življenje. Po šestmesečnem dopustu se bo posvetil privatni trgovini ali industriji.

Predavanje o Njegošu

Slovenska prosvetna matica javlja, da bo 15. t. m. ob 20. uri v društvenih prostorih v ulici Machiavelli 22-II predavanje o Petru Petroviću Njegošu ob priliki stoletnice njegove smrti.

Predaval bo Slavko Bratina, član Akademskoga kluba iz Gorice.

Bolgarski božič

Bolgarski nacionalni komitet v Trstu je priredil v nedeljo zvečer v dvorani SDZ v ulici Machiavelli božični večer za bolgarske begunce, ki živijo v raznih taboriščih na našem ozemlju.

Večera so se udeležili tudi odpotniki hrvaških, srbskih, makedonskih, čeških, slovaških, poljskih in ruskih beguncev.

Med večerjo je vse navzoče pozdravil predsednik tržškega komiteta G. Vuče Grigorov. Za njim je spregovoril predsednik italijanskega komiteta Barev, ki je za to priložnost prišel nalašč iz Rima in ki je v temperamentnem govoru orisal trdo pot bolgarske zemljoradniške emigracije.

V imenu slovenskih domačinov je prisoten nagovoril predsednik SDZ dr. J. Agneletto, ki je poudaril velik pomen slovenskega in bolgarskega bratstva za ves slovenski jug.

V soboto dne 12. januarja II. Slovanski ples

v Hotelu Excelsior!

Vstopnice na sedežu SDD v ulici Machiavelli 22-II. Telef. 62-75

Izidi ljudskega štetja

Iz prvih skupnih podatkov ljudskega štetja, ki je bilo izvedeno pod nadzorstvom Urada za štetje in statistike pri Zavezniki vojaški upravi, je razvidno, da je bilo na angloameriškem področju Svoznodnega tržškega ozemlja ob polnoči med 3. in 4. novembrom 1951 298.229 stalno bivočih prebivalcev, od katerih je 138.200 moških in 158.029 žensk.

Iz ljudskega štetja tudi izhaja, da je na področju »A« skupno 95.599 družin, v katerih živi 135.896 moških ter 155.757 žensk in da živi v 316 skupnostih 4.576 oseb, od katerih je 2304 moških in 2272 žensk. Našteli so tudi 23.730 beguncev in

optantov; v to število so všeti tudi begunci, ki stanujejo v taboriščih in jih je 5.001.

Razstava Putriha in Debenjaka v galeriji »Scorpione«

Vabimo našo javnost, da si ogleda razstavo akad. kiparja Putriha in akad. slikarja Debenjaka, ki razstavlja izbor svojih del v galeriji »Scorpione«, nasproti pravoslavne cerkve.

PREJETE PUBLIKACIJE:

Uredništvo je prejelo: Josip Jurčič, Jurij Kozjak, slovenski janičar; povest iz petnajstega stoletja domače govore. Priredil Stane Suhadolnik, opremil in ilustriral Rudolf Saksida. Izdala založba »Lipae« v Kopru. Natisnila tiskarna »Jadrana« v Kopru. Cena broš. 360 lir, vez. 440 lir. Fran Levstik, Martin Krpan z Vrha. Naslovno stran narisal Rudolf Saksida. Založila »Lipae« v Kopru. Natisnila tiskarna »Jadrana« v Kopru. Cena 130 lir. Knjige ima na založbi knjigarna Stoka v Trstu, ulica Milano. Jadranski kolektor 1952, ki ga je izdala Gregorčičeva založba v Trstu in tiskala tiskarna Založništva tržškega tiska. Cena kolektarja je L 350.—, s karto Trsta pa L 450.—.

Zamenjava izkaznic KP

(Nadaljevanje s 3. strani)

V zasebnih podjetjih, tako se je pritoževal tov. Matern, deluje komaj 10 do 15 odst. partijskih celic, kar pomeni, da je 85 do 90 odst. zasebnih podjetij izven partijskega nadzorstva. Zasebna podjetja, je dejal nemški novoletni voščilar, poskušajo korumpirati delavstvo, ker se upirajo, da bi tajnike partijskih organizacij vnapredila za mojstre (71). Tako so mnoga podjetja v rokah sovražnikov ljudstva in agenture zahodnih imperialistov. Kakšna dovršena skladnost v komunističnem izrazoslovju! Tudi o »kritiki in samokritiki« je tov. Matern obširno govoril. Pritoževal se je, da so te kritike čiste formalnosti in da se uporabljajo v drugačne namene, kakor pa je to nujno potrebno.

Ob koncu svojih novoletnih voščil je tov. Matern poudaril, da se je partiji kljub vsem nedostatom posrečilo iztebiti veliko število »kaneristov, kriminalcev in moralnih propalcev«, ki so okuževali partijo. Res zavirljivi izgledi za naše kominformiste!

Tako je govoril tov. »Matern« in enako bi modroval tov. Vidalij, če bi vladal STO-ju. To je govorica sveta, v katerem vlada zakon strahu, grenkega strahu. Kljub temu bi morali biti komunisti zahodnega

sveta globoko hvaležni rdečemu Himmlerju za tisto stran medalje, ki je obiskil Malalana et Ko. v Sovjetiji niso razsvetlili. Niso jo osvetlili niti »ameriški imperialisti« in njihove »laži«, pač pa so to posnetki iz komunističnega dnevnika »Die taegliche Rundschau«, ki izhaja v Berlinu. Tega seveda »Delo« ne bo priobčilo. Tudi nekomunisti smo hvaležni tov. Maternu za novo okrepitve naše vere v končni zaton komunistične strahovlade. V izjavah rdečega Himmlerja leži nov dokaz, da vlada v komunističnih partijah tih in komaj opazen odpor. Stotisoč vblejejo sicer komunistični voz, vendar samo v toliko in tako daleč, v kolikor je to potrebno, da si ohranijo golo življenje, kajti voz spremlja z bičem v rokah komunistični valpti. Tako v partiji, kakor v tropih malih partijcev se postavljajo okoli razsodnosti proti viharjem frazarstva in laži. To je povedal tov. Matern in on mora to vedeti.

Vprav ti obrambni okopi partijcev rastejo tudi pri nas in prav zato preživlja Vidalijeva partija ob zamenjavi partijskih izkaznic ne samo na deželi, pač pa tudi v mestu težka razočaranja. Tudi dobronamerni komunisti vedo danes, da pomeni partijska izkaznica pristočno razvednotenje lastnega človeškega dostojanstva in živinski potni list za klavnico.

Laž brez nog

„Delo“ preklicuje samega sebe

Znan je slovenski pregovor, da ima laž kaj kratke noge. To se je že ponovno izkazalo pri raznih trditvah naših kominformistov in njihovega glasila. Toda v zadnjih dveh številkah so imeli še posebno smolo. Komunistične propagandiste in verne sluge kremeljskih mogotcev je namreč že pred par tedni nekam neprijetno zabolal pojav brošure »Kaj nam prinaša komunizem«, ki je s podatki in številkami postavila že vnaprej na laž vse, kar so nameravali povedati razni moskovski romarji, kakor n. pr. Malalana in »compagnia bellas«. Malo težko si je izmisljati, če veš, da imajo skoro vsi poslušalci v žepu knjižico, ki jim bo pokazala tudi drugo plat vaše slike: mar ni tako, prijateljčki?

Vsekakor pa je to samo slučajnost, ki jih je pa vkljub temu močno vznemirila. Iskali so in vrtali in ker niso mogli najti drugega, so se 29. decembra razpisali o tem, kako metodična je trditve, da imajo tržški delavci povprečno mesečno plačo 30.000 lir. Sli so tako daleč, da so pozvali vse, ki nimajo takih dohodkov, da se obrnejo na pisca brošure, ki jim bo nato izplačal različno. To je bil zanje najvažnejši argument, s katerim so skušali zbiti verodostojnost vseh ostalih trditve, ki jih brošura postavlja.

Toda laž ima kratke noge; kominformistična laž je pa celo tako debela, da jih sploh nima. Zaradi svoje teže se namreč ni mogla premakniti niti izpod domače strehe, ko jo je že doletela neizogibna usoda. V številki z dne 5. januarja se je namreč razpisal neki drugi pravoverni moskovski romar, tovariš Donadel, in v zadnjem stolpcu svojega članka trdi tudi on, torej eden izmed izbranih, da je povprečna plača tržškega delavca 30.000 lir!

Sedaj res ne vemo, kaj se bo zgodilo. S svojo trditvijo se je znašel namreč v kaj čudnem soglasju z izjavami pisca brošure »Kaj nam prinaša komunizem?« in »Delo«, ki je njegov članek objavilo, je samo sebe pošteno udarilo po zobeh...

Stvar ne potrebuje nobenega komentiranja. Pristaši, ki jih je »Delo« pozvalo, naj se obrnejo na pisca brošure »Kaj nam prinaša komunizem?«, ostanejo sedaj lahko kar v svojih krožkih: vsa pojasnila in morebitne razlike jim bosta dala tovariš Donadel in redakcija »Delo«!

Po tem primeru lahko vsakdo sodi, koliko je vredna in kakšna je vsa kominformistična propaganda. Pred resnico nima drugega izhoda kakor potvarjanje ali laž!

I. B.

Radio Trst II

306,1 m ali 980 kc-sek

NEDELJA, 13. jan.: 9.00 Kmetijska oddaja. — 11.30 Oddaja za najmlajše. — 13.00 Glasba po željah. 16.00 Mozart: ZACARANA PISCAL, 1. dej. — 18.00 Iz delavskega sveta. — 19.00 Iz filmskega sveta. — 2.00 Književnost in umetnost. — 22.00 Beethoven: Simfonija št. 6.

PONEDELJEK, 14. jan.: 13.30 Gershwin: American v Parizu. — 19.00 Mamica pripoveduje. — 21.00 Mozart: Carobna pisčal, 2. dej. — 22.30 Lahki orkestri.

TOREK, 15. jan.: 13.00 Glasba po željah. — 19.00 Angleščina po radiu - 4. lekcija. — 20.30 Aktualnosti. — 21.00 Dramatizirana povest - Janko Kersnik: GOSPOD JANEZ. — 22.00 Brahms: Simfonija št. 5.

SREDA, 16. jan.: 19.00 Zdravniški vedež. — 19.30 Jankovič in njegov orkester. — 20.30 Sola in vzgoja. — 21.00 Koncert baritonista Marijana Kosa. — 22.28 Prihujljene melodije.

ČETRTEK, 17. jan.: 13.00 Slovenski dueti in kvarteti. — 18.15 Glasbeno predavanje. — 19.00 Slovensčina za Slovence. — 20.00 Klavirski koncert prof. Mirce Santicove. — 21.00 Radijski oder - Chase Mary: HARVEY, veselo igr.

PETEK, 18. jan.: 13.00 Glasba po željah. — 19.00 Angleščina po radiu - 5. lekcija. — 20.00 Slovenski motivi. — 20.30 Tržški kulturni razgledi. — 22.00 Brahms: Simfonija št. 2.

SOBOTA, 19. jan.: 13.00 Sramel kvintet. — 19.00 Pogovor z ženo. 21.00 Lepe melodije - lepi glasovi. 22.00 Ples za konec tedna.

Odgovorni urednik: dr. Janko Jež
Tiska: tiskarna »Adria«, d. d. v Trstu

POUK angleškega jezika dajem. Cena skromna. Uspeh zajamčen. Vse potrebne podatke dobite pri upravi lista.

Mizarji kmetovalci podjetniki! Deske smrekove, macesne in tridih lesov, trame in pariete nudi najugodnejše

CALEA
TEL. 90441 TRST
Viale Sennino, 24

Desertna in peneča se vina, likerje in žganje v najboljši kakovosti po konkurenčnih cenah v trgovini

Jakob Perhauc

PRIPOROČAMO ZLASTI SLIVOVKO
IZ BOSANSKIH SLIV, RUM IN PUNČ

rst, ul. Xidi as 6 - el. 96-332

URARNA UL. ROMA 19 ZLATARNA

VELIKA IZBIRA, PO ZARES KONKURENCNIH CENAH!
LASTNA DELAVNICA. KUPIM IN ZAMENJAM ZLATO, SREBRO IN DRAGULJE.

TVRDKA

KERŽE

ima v zalogi: štedilnike, peči na les, premog, petrolej in plin najboljših znamk; jedilni pribor, namizno steklenino, servise iz stekla, porcelana in keramike, kuhinjske tehnične električne likalnice in štedilnike, plinske peči za peko »REKOFI« itd. Vse za dom, menze, gostilne in bare po konkurenčnih cenah

TRST - Trg S. Giovanni 1 - Tel. 50-19

TRGOVINA

Trevisani
Trst, Ul. G. Vasari 10
OGLEDITE SI NAŠE IZLOŽBE!

Predno se odločite za nabave obiščite

MAGAZZINI DEL CORSO

TRST, Corso I - Borzni trg (Piazza della Borsa)

DEŽNIH PLAŠČEV
POURŠNIKOV
LODEN - O O
COVERCOATS
GABARDINES

Največja izbira po
najugodnejših cenah

TVRDKA

SUDEXPORT

pošilja o najkrajšem času DARILNE PAKETE
oseh vrst o Jugoslavijo. Pošiljamo na tisoče paketov
mesečno naročenih po naših prijateljih o Ameriki in
o drugih krajih sveta. Blago je garantirano prvorazredno
CENE NAJNIŽJE

E. JOSIPOVIČ - Trst, via Mazzini 15-I - Tel. 24181, 29852

Tudi letos!

Zvesta svoji tradiciji poklanja
TVRDKA UNIVERSALTECNICA

pri nabavi katerega koli
električnega aparata za gospodinjstva
šivalnega stroja ali radioaparata

zaboječ s srečko

STOCK

s katero se kupee vrhu tega udeležuje
še srečolova, ki obsega bogate nagrade
RADIOAPARATOV - ELEKTRIČNIH
PRALNIKOV - LIČILCEV PARKETOV
SRKALCEV PRAHU - ELEKTRIČNIH
ŠTEDILNIKOV IN ŠIVALNIH STROJEV

Prodaja na obroke pod najugodnejšimi pogoji
samo pri

UNIVERSALTECNICA
CORSO GARIBOLDI N°4
VIA DELL'ISTRIA N°13